

Oranje Nassau's Oord

Emma (1858-1934)

Emma van Waldeck-Pyrmont, de tweede echtgenote van koning Willem III, kreeg in Nederland heimwee naar haar geboortestreek Hessen. Koning Willem III hoopte dat de aankoop van paleis Kortenburg Emma zou helpen om zich meer thuis te voelen. Het lag prachtig op de flank van de Wageningse Berg met uitzicht op het dal van de Renkumse beek. Het leek een beetje op de omgeving van het familieslot waar ze was opgegroeid. Willem liet landgoed én paleis inrichten naar Emma's wensen, maar ze bracht hier slechts enkele zomers door. Nadat ze negen jaar als regentes was ingevallen voor haar nog te jonge dochter Wilhelmina, kreeg ze bij haar afscheid een nationaal geschenk van 300.000 gulden, waarmee ze naast het paleis het eerste sanatorium van Nederland liet bouwen.

Na deze wandeling begrijp je niet dat Emma hier niet vaker was. Het landschap is fenomenaal: veel bos, maar ook de steile overgang naar de Rijn met bovenaan het weidse uitzicht over het rivierdal. Tegen het eind van de wandeling zie je het intieme Renkumse beekje.

Routebeschrijving

1. Vanaf P bij Oranje Nassau's Oord (a) LA, langs de witte kapel. Ga daarachter het asfaltvoetpad op. Volg dit pad verderop naar rechts. Je loopt dan tussen het hertenkamp links en het witte halfronde gebouw rechts. Loop aan het einde op een kleine rotonde RD. Voor een vrijstaand wit gebouw ga je LA over een asfaltweggetje langs de zijkant van het hertenkamp (maar als je iets van de ijskelder wilt zien, dan ga je een stukje RD de brede laan op (b)). Het weggetje buigt naar links en naar rechts en gaat dan over in een halfverhard pad langs de bosrand. Na de sluitboom op een drukke weg RA.
2. Meteen LA, een 'doodlopende' weg in ri. Rhenen. Na 300 m via trap RA en omhoog. Bovenaan LA, Bergpad. Steeds het Bergpad langs de afgrond links volgen. Na 500 m zie je rechts een blokje huizen 'Oranjelaan' (c). Als je rechts voor je een gebouw met veel glas ziet, op een splitsing rechts aanhouden (Bergpad verlaten), het stijgende pad. Je loopt voor het hotel en het terras langs, gaat dan naar rechts langs de zijkant van het hotel en dan langs het parkeerterrein. Bij groengele markering LA het bos in over een pad parallel aan een asfaltweggetje rechts. Aan het einde van het pad LA richting doorgaande weg.
3. Doorgaande weg (Gen. Foulkesweg) kruisen en RD, Bosrandweg. Na 300 m een nog drukker weg kruisen en RD. Na 200 m RA een bospad op, langs een bordje 'Veluwe De Dorschkamp' en iets verder aan het einde LA, een pad langs dikke beuken. Aan het einde op een asfaltweggetje RA. Na 70 m het eerste paadje RA nemen (markering klompenpaden). Op kruising RD langs een wijngaard. Op de volgende kruising, voor een bos, LA (rode pijl), een dalend pad. Op kruising RD, je loopt nu langs een fietspad. Als het fietspad naar rechts buigt, ga jij RD (rode pijl).
4. Voor rechts een akker begint RA (rode pijl). Na 130 m ga je RD over een paadje langs een akker aan je linkerhand. Aan het einde, na het einde van die akker, RA en meteen LA, een bospad dat hier en daar modderig kan zijn. Na een kruising met een pad RD langs akker aan je rechterhand. Verderop loop je tussen 2 akkers. Weg (Hartensweg) oversteken en RD over een smal pad dat schuin naar links loopt. Vlak daarna aan het einde op een breder zandpad LA, parallel aan de weg. Aan het einde het pad schuin naar rechts volgen, een ruitpad. Verderop zie je een hek en een huis aan je linkerhand.
5. Doorgaande weg kruisen, RD langs een bordje 'Veluwe Oostereng', nog steeds een hek aan je linkerhand. Na 500 m bij de samenkomst met een asfaltweggetje schuin RA langs bordje 'Veluwe Oostereng', vlak daarna op ongelijke kruising RD, een bochtig, nogal mul ruitpad. Na 300 m op de volgende kruising RA. Op de eerste kruising LA, een recht bospad dat soms daalt. Steeds RD. Op kruising met betonfietspad RA.
6. Al snel, na flauwe bocht naar rechts LA, een dalend pad met grind. Nu ongeveer 800 m RD. De vierde kruising is een dubbele kruising met twee paden; ook op volgende kruising nog RD, dan 200 m verder schuin LA over een smal pad. Op kruising met rechts geelrode markering RD. Op volgende kruising, met links voor je een huis, schuin RA. Aan het einde RA, een fietspad met ernaast een zandweg, vlak daarna LA langs bordje 'Veluwe Oostereng'. Rechts in het bos zijn enkele met struweel begroeide grafheuvels.

7. Aan het einde na flauwe bocht naar rechts RA. Aan het einde LA, langs fietspad lopen. Je gaat over twee bruggetjes over een beek, daarna fietspad naar rechts volgen. Je passeert rechts een boerderij met een tuin met Afrikaanse beelden, vlak daarna RA langs een sluitboom (wit-rode markering en klompenpad). Je volgt een paadje langs de Renkumse beek aan je rechterhand. Bij bankje rechts aanhouden, steeds pad langs beek volgen. Na klaphek op splitsing RD. Rechts het beekdal.
8. Doorgaande weg oversteken en RD. Iets verder ook parallelweg kruisen, langs bordje 'De Keijenberg' (geelrode markering), pad langs beek vervolgen. Bij oude boerderij (een natuurinformatiecentrum) langs een klaphek, graspaadje omhoog volgen en op klinkerweg LA. Aan het einde op asfaltweg RA, na 30 m weer RA en bij bordje 'Veluwe De Keijenberg' rechts aanhouden. Volg de kabouterpaaltjes. Verderop heb je de beek weer aan je rechterhand. Bij palen niet de kabouterhand naar links volgen, maar RD. Je volgt nu geelgroene markering en klompenpad. Aan het einde voor een bomenwal RA over een brug van planken (een knuppelpad). Na einde van lange loopbrug links aanhouden, langs de kop van een vijver aan je rechterhand, daarna langs een veld aan je linkerhand. Na dat veld RD, links is een begraafplaats.
9. Direct na de begraafplaats LA. Op kruising met verkeersweg RA. Tegenover de inrit van restaurant Campman LA, een 'opengesteld' bospad. Je passeert een bordje 'Landgoed Oranje Nassau's Oord', geelgroene markering. Op Y-splitsing LA, iets verder op driesprong schuin RA (geelgroene markering), een grassig en soms modderig pad. Op kruising RD, iets verder tegenover huisje 'Emma groep' en na bankjes LA over een smal pad. Voor een diep gelegen veldje met vijver het pad naar rechts volgen en daarna naar links. Langs een oude stenen stal naar de weg en daar RA (maar voor De Ommuurde Tuin (d) LA). Op kruising RD het terrein van Oranje Nassau's Oord op, terug naar startpunt.

Praktische informatie

Lengte van de wandeling

14 km

Startpunt

P bij Oranje Nassau's Oord

Parkeren

P bij Oranje Nassau's Oord, Kortenburg 4, Wageningen. Neem parkeerplaats links van de toegangsweg

OV

Vanaf station Wolfheze buslijn 589 naar Oranje Nassau's Oord, daarvandaan oprijlaan volgen naar startpunt.

Horeca

1 Hotel De Wageningsche Berg, www.hoteldewageningscheberg.nl

2 Restaurant in zorgboerderij De Beken, www.debeken.com

3 Restaurant Campman, www.restaurantcampman.nl

4 Horeca in Oranje Nassau's Oord, www.zinzia.nl

Honden

Aangelijnd toegestaan

Achtergrondinformatie

Emma, redster van het koningshuis

Het huwelijk van koning Willem III met zijn volle nicht Sophie was in alle opzichten een grote mislukking. Het huwelijk zelf was onder andere slecht door de nauwelijks verholten buitenechtelijke relaties en seksuele uitpattingen van de koning. De familie van Sophie probeerde in 1851 het huwelijk te ontbinden. Omdat dit mislukte, leefden ze ruim 25 jaar gescheiden van tafel en bed.

Dan de kinderen. Alle drie stierven ze eerder dan vader Willem. De oudste zoon Willem kreeg ruzie met zijn vader over de vrouw van zijn voorkeur. Misschien was deze vrouw zonder dat zoon Willem het wist een halfzus, voortgekomen uit een buitenechtelijke relatie van vader en was vader daarom zo gekant tegen deze relatie. Zoon Willem brak met zijn vader en verhuisde naar Parijs, waar hij met zijn liederlijke handel en wandel regelmatig de boulevardpers haalde. Hij stierf op 38-jarige leeftijd door een combinatie van tyfus, een leveraandoening en uitputting.

De tweede zoon, Maurits, werd door een hersenvliesontsteking maar zes jaar oud. Alexander, de jongste, een ziekelijke en nerveuze jongen, stierf op 32-jarige leeftijd door tyfus. Een wrange bijkomstigheid was, dat het bijna een maand duurde voordat hij in Delft werd bijgezet, omdat vader geen zin had om zijn vakantie hiervoor te onderbreken...

Pas na het overlijden van Sophie in 1884 kon Willem III op zoek gaan naar een nieuwe bruid. Hij wilde zijn geliefde van dat moment kiezen, een Parijse operazangeres, maar de regering verbood dit. Uiteindelijk belandde hij in het Duitse vorstendom Waldeck-Piermont, waar de vorst, een verre verwant, meerdere huwbare dochters had. Het klikte het best met Emma. De 61-jarige Willem III trouwde in 1879 met de toen nog maar 21-jarige Emma. Ze kregen één dochttertje: Wilhelmina. Na het overlijden van de laatste zoon van Willem III was iedereen blij dat Wilhelmina er was, anders zou het koningshuis zonder opvolger zitten. Bij het overlijden van Willem III in 1890 was Wilhelmina pas tien jaar oud. Emma nam de zaken voor haar waar tot ze achttien was en stelde zich daarbij - heel anders dan haar overleden echtgenoot - heel dienstbaar op.

a Oranje Nassau's Oord

Koning Willem III en Emma verbleven in de periode 1883-1890 regelmatig in paleis Kortenburg. Emma genoot van de rust en het landschap, Willem joeg op wild en maakte meubels - nog een passie van hem. In het huidige Oranje Nassau's Oord staat een ronde tafel die koning Willem persoonlijk heeft gemaakt. Vanaf 1890, toen Emma regentes was geworden, kreeg ze het te druk om hier nog te verblijven.

Omdat haar zus Sophie was overleden aan tuberculose (tbc), was koningin Emma meer dan gemiddeld begaan met slachtoffers van deze ziekte. Daarom besloot ze het geld dat ze kreeg bij haar afscheid als koningin-regentes in 1898 te besteden aan de bouw van een tbc-sanatorium naast paleis Kortenburg. Het in 1901 geopende gebouw kreeg een gebogen, halfronde vorm om de wind tegen te houden voor de kwetsbare longlijders. Het paleis werd tijdens de oorlog zwaar beschadigd en daarna afgebroken, maar het sanatorium bleef. Na het verdwijnen van tbc is het geleidelijk omgevormd tot een tehuis voor dementerende bejaarden.

Na Emma's tijd - z e kwam zelf regelmatig langs om patiënten te bezoeken - was er geen band meer tussen het koningshuis en Oranje Nassau's Oord. Wel heeft prinses Margriet in 1997 de nieuwbouw nog geopend.

b IJskelder

Als je de laan die uitkomt bij Oranje Nassau's Oord een stukje inloopt, dan zie je links achter een bordje 'verboden toegang' een begroeid heuveltje met daarin de toegangsdeur naar de ijskelder. Deze is in 1882 gebouwd in opdracht van koning Willem III. In die tijd vroom het vaak 's winters en kon de kelder worden gevuld met grote op elkaar gestapelde blokken ijs. Door het grote ijsvolume en door de beschutting (op het dak stonden acacia's) was er 's zomers nog volop ijs om in de keuken bederfelijke waren te koelen.

De kelder is in 2011 gerenoveerd en opnieuw beplant met acacia's. Er wordt geen ijs meer bewaard, maar de kelder is een verblijfplaats voor vleermuizen, die profiteren van de gelijkmatige temperaturen.

c Oranjelaan

Dit qua naam voor deze gids zeer relevante miniwijkje van 26 kleine platte huurwoningjes ligt wel heel bijzonder: helemaal afgelegen midden in het bos. Ze zijn na de oorlog gebouwd als noodwoningen met een bedoelde levensduur van vijftien jaar, maar de bewoners wilden in 1960 niet weg van deze prachtplek. De sloop werd steeds uitgesteld totdat in 1982 werd besloten de huisjes te handhaven en renoveren.

d De Ommuurde Tuin

Deze tuin is omstreeks 1890 aangelegd in opdracht van koning Willem III. De omringende muur, die de koninklijke gewassen beschermde en beschutting gaf, kostte toentertijd het lieve sommetje van ? 1.599,-, maar Emma en Willem hadden voor dat geld dan ook verse groenten uit eigen tuin.

Tegenwoordig zit hier het biologische tuinbouwbedrijf 'De Ommuurde Tuin'. Van mei t/m oktober kun je hier op woensdag en zaterdag rondkijken, producten uit de tuin kopen in de tuinwinkel en/of iets lekkers consumeren op het terras.

Route en tekst van deze route zijn gemaakt door Ad Snelderwaard, zie voor meer info www.adsnelderwaard.com. Deze wandeling is als pdf-bestand met topografische kaart, gps-track en beelden te vinden op Wandelzoekpagina:

www.wandelzoekpagina.nl/wandeling/oranje-nassaus-oord/16526/ . Ik ben benieuwd naar je reactie op deze wandeling; opmerkingen en aanvullingen zijn welkom op www.wandelzoekpagina.nl of op adsnelderwaard@xs4all.nl.

In de wandelgids 'Vorstelijk wandelen' nemen Sietske de Vet en Ad Snelderwaard je in 12 wandelingen mee rond historische plekken waar de voorouders van de koning woonden maar ook wandelden. De gids is te koop bij de boekhandel of online te bestellen via www.gegarandeerdonregelmatig.nl.

